

**THEO VAN DOESBURG
(1883-1931)**

CATALOGUS 13

ARTISTIEK BUREAU

1

POËZIE ALS EEN MACHINEGEWEER

A.H. Feis *Oorlog. Verzen in Staccato*. [Amsterdam: eigen beheer], (1915). 194 x 133 mm. Geniet. [Omslagontwerp Theo van Doesburg.] (16) p. [Gedrukt door De Avondpost in een oplage van 200 exemplaren.] Eerste druk. Binnenwerk iets roestig. Zeer goed exemplaar. € 600

¶ Gesigneerd door de auteur in zwarte inkt op de Franse titel: 'A.H.Feis'. Ex libris P.J.Th. Schuhmacher op de Franse titel.

Debuutbundel met modernistische poëzie van Agnita Henrica Feis (1881-1944), die van 1910 tot en met 1917 getrouwd was met Theo van Doesburg. Behalve gedichten maakte Feis ook vertalingen en beeldend werk. Met haar man wisselde zij letterkundig werk uit. Van Doesburg maakte diverse portretten van zijn eerste echtgenote.

Deze gedichten beschrijven de verschrikkingen van de Eerste Wereldoorlog. Het 'staccato' kan als het geluid van een machinegeweer worden opgevat.

De voorzijde van het door Van Doesburg ontworpen en in lithografie uitgevoerde omslag toont de loop van een kanon en een vliegende (vluchtende) vogel. Op de achterzijde staat een schreeuwend gezicht, dat doorboord wordt door een scherp object.

Pieter Johannes Theodorus Schuhmacher (1899-1968) was architect te Amsterdam.

Zeldzame uitgave met de signatuur van de dichteres en een bekende eerste eigenaar.

Hoek 439.

2

ADRESWIJZIGING VAN DE STIJL

Theo van Doesburg *Handgeschreven briefkaart aan de redactie van Ça Ira!*. Gedateerd: 'Paris. 12-II '24'. 91 x 141 mm. Een blad. Alleen recto. [Ontwerp Theo van Doesburg.] Gesigneerd: 'Théo van Doesburg'. 5 regels. Enkele kreukjes en scheurtjes. Hapje uit linkeronderhoek. € 1100

¶ '[...] Pour bien faire annoncer votre revue et autre publications dans notre revue "De Stijl", nous vous prions de bien faire attention à la nouvelle adresse de la rédaction: [adresstempel:] AV SCHNEIDER 64 CLAMART, S PARIS [...]']

Namens zijn eigen periodiek *De Stijl* brengt Van Doesburg het Belgische avant-gardetijdschrift *Ça Ira!*, op het adres van redacteur Maurice van Essche, op de hoogte van zijn verhuizing naar het nieuwe atelier in Clamart. Zijn nieuwe adresstempel brengt Van Doesburg aan in de handgeschreven tekst en verticaal op de adreszijde van de briefkaart.

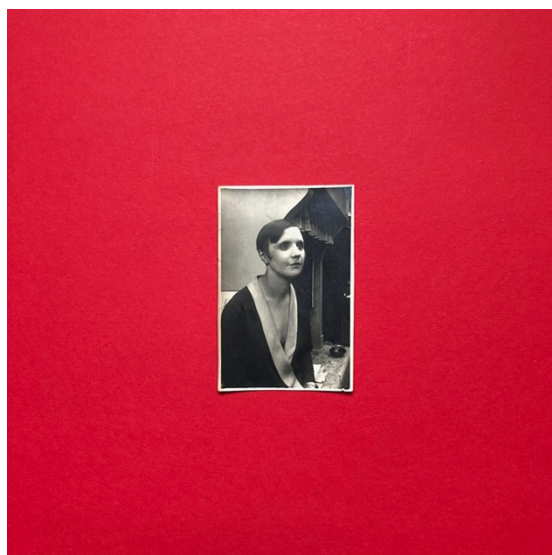
Het in rood en zwart gedrukte ontwerp van deze *De Stijl*-kaart vervaardigde Theo van Doesburg in 1921. Er bestaat een latere variant met het adres in Clamart bij de overige plaatsen gedrukt.

Vanaf de oprichting van *Ça Ira!* in 1920 had redacteur Maurice van Essche schriftelijk contact met Theo van Doesburg. Over de eerste aflevering was Van Doesburg bepaald niet enthousiast, maar aan volgende nummers droeg hij bij met verschillende beschouwingen. Tevens adviseerde hij Van Essche. In november 1921 verscheen de befaamde dada-aflevering van *Ça Ira!*. In 1923 werd het tijdschrift bij gebrek aan abonnees opgeheven.

Deze kaart was mogelijk niet bekend bij Henri-Floris Jaspers, die in zijn brochure *Theo van Doesburg en Ça Ira!* (1999) schrijft dat de briefwisseling tussen Van Doesburg en Van Essche in januari 1923 tot een einde kwam. Deze briefkaart uit 1924 blijft ongenoemd.

Deels afgebeeld in *Collection OU* (1977), aflevering 7, binnenzijde omslag.

Hoek 659f2.

3

ONBEKENDE FOTO VAN NELLY DOOR THEO

[Theo van Doesburg] *Originele zwart-witfoto van Nelly van Doesburg*. Gelatinezilverdruk. Niet gedateerd. 115 x 75 mm. Potloodaantekening in onbekende hand op verso: 'Nelly van Doesburg | foto Doesburg'. Langs rechterraand enkele kreukjes en scheurtjes. € 2600

¶ Contemporaine afdruk van een tot dusver geheel onbekende foto van Nelly van Doesburg (1899-1975), gemaakt door Theo van Doesburg. Op de foto poseert Nelly voor de grote schouw in de atelierwoning van de Van Doesburgs aan de avenue Schneider 64 in Clamart, een voorstad van Parijs. Nelly is gekleed in een zwart-witte kimono, heeft haar kapsel eigentijds kort en gestileerd, en draagt make-up.

De foto is niet gedateerd. In 1926 maakte Theo van Doesburg met zijn camera in het atelier in Clamart het beroemde simultaanportret van Nelly van Doesburg en hun honden en katten ('Simultaanportret van Nelly-Péto'; Hoek 780). De uitdossing van Nelly en de plaats in het interieur versterken het vermoeden dat de nu opgedoken foto in hetzelfde jaar of zelfs tijdens dezelfde sessie is gemaakt.

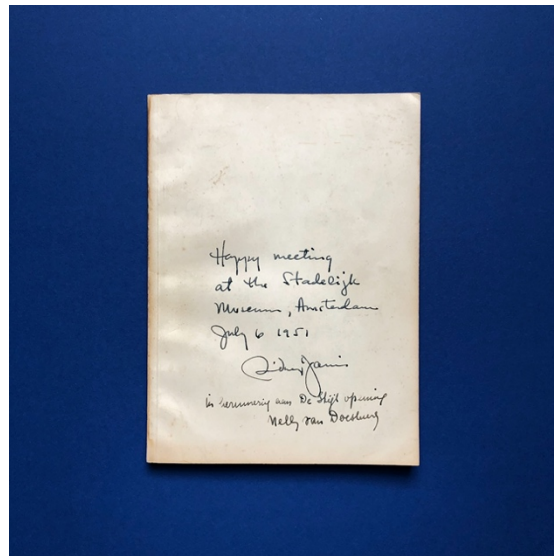
Deze foto is veel meer dan een huiselijk kiekje. Enerzijds geeft de foto een intieme inkijk in het leven van de Van Doesburgs, anderzijds laat de compositie zien dat Van Doesburg als een kunstenaar aan het werk is gegaan en weinig aan het toeval heeft overgelaten. De boog van de schouw gaat bijna over in een sierlijke zijlok van Nelly's haar.

Nelly van Doesburg is hier in hoge mate gestileerd, bijna een object. Wies van Moorsel, de biograaf van Nelly, heeft opgemerkt dat Theo van Doesburg zich met het uiterlijk van zijn geliefde bemoeide. In 1924 had Nelly nog een boblijn, maar twee jaar later was haar kapsel in de zogenoemde *Eton crop*-stijl geknipt: modern, jongensachtig, zeer kort.

Theo van Doesburg experimenteerde in de jaren 1920 ook met fotografie en montage. Voor zijn simultaanfoto's belichtte hij tweemaal hetzelfde negatief. Van Doesburg verkende fotografie als kunstuiting. Omstreeks 1925 fotografeerde hij in zijn atelier de danseres Kamares in verschillende poses voor zijn schilderij *Contra-compositie XVI* (1925).

Het atelier in Clamart huurden de Van Doesburgs van 1924 tot 1928. Piet Mondriaan, Kurt Schwitters en Hans Arp kwamen er over de vloer, Hannah Höch en Tristan Tzara logeerden er.

Niet in Hoek. Geen andere afdrukken getraceerd. Uniek.

4

IN HERINNERING AAN DE STIJL

(Theo van Doesburg e.a.) *de stijl. cat. 81*. Amsterdam: Stedelijk Museum, 1951. 261 x 192 mm. Ingenaaid. [Typografie Willem Sandberg.] 120 p. + (44) p. illustratiekatern. Rijk geïllustreerd. Eerste druk. Omslag wat gevlekt. € 180

¶ Opdracht van Sidney Janis in blauwe inkt op de achterzijde van het omslag: 'Happy meeting | at the Stedelijk | Museum, Amsterdam | July 6 1951 | Sidney Janis'. Hieronder een opdracht in dezelfde inkt van Nelly van Doesburg: 'in herinnering aan De Stijl opening | Nelly van Doesburg'.

Catalogus bij de baanbrekende De Stijl-tentoonstelling van 6 juli tot en met 25 september 1951 in het Stedelijk Museum Amsterdam. De belangrijkste organisatoren waren J.H. van den Broek, C. van Eesteren, J.J.P. Oud, W.H.J.B. Sandberg, Nelly van Doesburg en H.L.C. Jaffé. Gerrit Rietveld was verantwoordelijk voor de inrichting van de zalen.

Nelly van Doesburg en Sidney Janis waren aanwezig bij de openingsplechtigheid op 6 juli 1951. De tentoonstelling ging op reis: in de zomer van 1952 was zij te zien op de biënnale van Venetië, in de winter van 1952-1953 in het MoMA in New York.

Sidney Janis (1896-1989) was een Amerikaanse kunsthandelaar. Van 17 mei tot en met 2 juni 1951 organiseerde hij in zijn galerie in New York de tentoonstelling *Painters of de Stijl. Debut of abstract art in Holland*. Janis zat bovendien in het bestuur van het MoMA.

COLOFON

Catalogus 13 6 mei 2020

Tekst en beeld *Nick ter Wal*

Vignet *Olivia Ettema*

Lettertype *Avenir*

Met dank aan *Sjoerd van Faassen*

Adres *Hereweg 134, 9722 AA, Groningen*

Telefoon *06-41909324*

IBAN *NL08TRIO0379619288*

KVK *73792640*

BTW *NL002164220B81*

Web *www.artistiekbureau.com*

Mail *info@artistiekbureau.com*

